

Wijkraadpleging Cultuur en Vermaak in Overvecht

Rapportage :
drs. R. ter Maat
drs. N. Rozema

Utrecht, januari 2006

Onderzoeksbureau LABYRINTH
Ondiepzijdszijde 6
Utrecht
tel 030 2627191
fax 030 2919998
info@labyrinthonderzoek.nl
<http://www.labyrinthonderzoek.nl>

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Samenvatting en conclusies

Aanleiding van het onderzoek

Met de 'wijkaanpak in uitvoering' is binnen de gemeente Utrecht een impuls gegeven aan het wijkgericht werken. Concreet gaat het om een pakket van instrumenten en maatregelen dat erop gericht is de burger meer invloed te geven op lokaal beleid, zoals het wijkradenstelsel. Een wijkraad is een onafhankelijk orgaan van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden dat gevraagd en ongevraagd het gemeentebestuur kan adviseren over gemeentelijk (wijk)beleid. Jaarlijks organiseren de leden van de wijkraad één of meerdere wijkraadplegingen, waarbij gepeild wordt wat er leeft onder de bewoners. De wijkraadpleging kan op meerdere manieren gestalte krijgen (wijkschouwen, portiekgesprekken, enquêtes, etc.) en kan betrekking hebben op verschillende onderwerpen. De wijkraad van Overvecht heeft ervoor gekozen dat de wijkraadpleging in 2005 moest gaan over het onderwerp 'cultuur en vermaak'. Dit omdat uit een tweetal korte schriftelijke enquêtes van de wijkraad is gebleken dat er in Overvecht meer behoefte zou zijn aan cultureel vermaak.

Doelen van het onderzoek

Op basis van de wijkraadpleging moeten de volgende zaken inzichtelijk worden:

- De mate van (on)tevredenheid onder de wijkbewoners over de huidige culturele mogelijkheden in Overvecht (evenementen, ontmoetingspunten, horeca en amusement)
- Zaken waarover Overvechters tevreden of ontevreden zijn wat betreft cultuur en vermaak in de eigen wijk
- Het 'potentieel' aan cultuurbezoekers in Overvecht (aantal, frequentie, etc.)
- Verbeterpunten ten aanzien van het huidige aanbod van cultuur en vermaak in Overvecht

Uitvoering van het onderzoek

De wijkraadpleging "cultuur en vermaak" is in het najaar van 2005 uitgevoerd door Onderzoeksbureau Labyrinth (Labyrinth). Uiteindelijk is met behulp van diepte-interviews de mening bevraagd van 552 Overvechters, zowel telefonisch als face-to-face. Voorafgaand aan het veldwerk is een pilot gedaan onder een twintigtal bewoners om –zo nodig- de vragenlijst verder bij te sturen.

Bij het face-to-face gedeelte is ingezet op het behalen van een zo hoog mogelijke respons onder allochtonen, onder meer door het bezoeken van ontmoetingsplekken in de wijk zoals moskeeën, buurthuizen en de winkelcentra. Een overzicht van de concentratiegebieden van allochtonen, maakte het mogelijk om wijkbewoners met een andere etnische achtergrond gericht huis-aan-huis te bezoeken. Hiervoor is het speciale etnoprofilingteam van Labyrinth ingezet, bestaande uit hoogopgeleide enquêteurs die onder meer Turks, Tamazight, Arabisch en Perzisch beheersen. De onderzoeksresultaten laten zien dat de deelnemers aan het onderzoek een representatieve afspiegeling vormen van de onderzoekspopulatie (niet alleen wat betreft etniciteit, maar ook wat betreft leeftijd). De uitkomsten van het onderzoek vertegenwoordigen daarmee de mening van de wijkbewoners.

Resultaten uit de wijkraadpleging

Ongeveer één op de drie wijkbewoners kent de wijkraad Overvecht. De wijkraad geniet vooral bekendheid onder hoger opgeleiden, autochtonen en huishoudens met kinderen. Lager opgeleiden, allochtonen, alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens zijn veel minder bekend met wijkraad Overvecht.

Hoewel geen doel van het onderzoek, is de wijkraadpleging gebruikt om de bekendheid van de wijkraad te meten. In totaal kent 36% van de Overvechters de wijkraad Overvecht. De wijkraad is significant beter bekend onder hoger opgeleiden, autochtonen en huishoudens met kinderen.

Overvechters waarderen de culturele mogelijkheden in de wijk met een krappe voldoende (6,1). In totaal is één op de vijf wijkbewoners hier ontevreden over.

De culturele mogelijkheden worden beoordeeld met een krappe voldoende. Dit blijkt onder meer uit het grote aantal respondenten dat heeft aangegeven 'niets', 'nergens' of aan 'weinig' te denken wanneer men aan cultuur, vermaak en vrijetijdsbesteding in Overvecht denkt. De (on)tevredenheid hierover is niet groter of kleiner onder specifieke bewonersgroepen. Deze ontevredenheid wordt het meest gestuurd door ontevredenheid over het huidige aanbod van ontmoetingsplekken in de wijk.

Een kwart van de Overvechters is (zeer) ontevreden over het huidige aanbod van ontmoetingsplekken in de wijk. Ontevredenheid is er vooral door een gebrek aan ontmoetingsplekken:, in de eerste plaats horeca en amusement. Ten tweede is er behoefte aan betere of meer buurthuizen, gevolgd door meer activiteiten of ontmoetingsplekken voor de jeugd/ jongeren.

Eén op de vier ondervraagden is (zeer) ontevreden over het huidige aanbod van plekken in de wijk waar men andere wijkbewoners kan ontmoeten (openbare ruimtes zoals horecagelegenheden, sportcentra, buurthuizen, winkelcentra, maar ook parken en pleinen). Eveneens een kwart is hierover tevreden. Ontevredenheid heeft vooral betrekking op het gebrek aan ontmoetingsplekken in zijn algemeenheid. Volgens de wijkbewoners kan er een verbeter slag gemaakt worden door het aantrekken van meer horeca en amusement, meer en betere buurthuizen op te richten en de jeugdvoorzieningen te verbeteren.

Er is sterke interesse voor een nieuw (grand)café in Overvecht dat ook geopend is in de avonduren. Animo hiervoor is vooral te vinden onder hoger opgeleiden, autochtonen en werkenden. Sfeer en gezelligheid zijn voor wijkbewoners bepalende factoren voor wel of niet bezoeken van nieuw (grand) café in de eigen wijk. Tevens is de prijs-kwaliteit verhouding een belangrijk overwegingspunt.

Eén kwart van de Overvechters zegt zeker en bijna de helft zegt waarschijnlijk een bezoek te brengen aan een (grand)café, mocht het er komen. Berekeningen op basis van de huidige vrijetijdsbesteding van wijkbewoners wijzen uit dat in ieder geval 11% van de wijkbewoners van 16 jaar en ouder een bezoek zal brengen aan een nieuw (grand)café in de wijk. Echter, het animo onder autochtonen, hoger opgeleiden en werkenden is beduidend groter. Gezelligheid, sfeer en prijs-kwaliteit verhouding zullen uiteindelijk in belangrijke mate bepalend zijn voor een daadwerkelijk bezoek vanuit de wijk aan een dergelijke nieuwe horecavoorziening. De meeste wijkbewoners zullen enkele keren per maand naar een nieuw (grand)café in Overvecht toe gaan.

Vanuit de wijk is er een sterke interesse voor een nieuw filmhuis of bioscoop: vier op de tien Overvechters zegt hier zeker een bezoek aan te gaan brengen. Minimaal kwart van Overvechters zal hier naar alle waarschijnlijkheid een bezoek brengen. Echter, belangstelling onder bepaalde bewonersgroepen groter, namelijk onder jongeren (jonger dan 35 jaar), studenten en scholieren en middelbaar en hoger opgeleiden. Ouderen en lager en middelbaar opgeleiden hebben hier duidelijk minder interesse voor.

Naar alle waarschijnlijkheid zal een kwart van alle Overvechters een nieuw filmhuis of bioscoop in de wijk gaan bezoeken. Hierbij moet voorop gesteld worden dat de belangstelling onder bepaalde bewonersgroepen groter is dan onder andere. Zo blijkt het animo onder mensen jonger dan 35 jaar, studenten en scholieren, groter te zijn. Dit is overigens niet een ontwikkeling die kenmerkend is voor Overvecht: landelijk onderzoek wijst uit dat het bezoek aan filmhuizen en bioscopen afneemt naarmate men ouder wordt. Belangrijkste doelgroepen zijn mensen in de leeftijd 12 tot 19 jaar, 20 tot 34 jaar en in minder mate 35 tot 55 jaar. Gezien de verjonging van de wijk, betekent dit dat het draagvlak voor een filmhuis of bioscoop alleen maar groter wordt.

Tevens zal een nieuw filmhuis of bioscoop in Overvecht vanuit de wijk vooral bezocht worden door middelbaar en hoger opgeleiden. Ook geen opmerkelijk resultaat: culturele participatie is onder lager opgeleiden aanmerkelijk lager, ook als het gaat om bioscopen. Een uiteindelijk bezoek zal voor een belangrijk deel afhangen van het aanbod van films, gevolgd door de sfeer, gezelligheid en prijs-kwaliteit verhouding.

Eén op de drie Overvechters heeft een sterke interesse voor een nieuw multicultureel centrum in de wijk Overvecht. Het ontmoeten van andere wijkbewoners moet hierbij centraal staan: gezelligheid, het contact met andere culturen of wijkbewoners. Ook is voor bewoners het aanbod van activiteiten van belang. Meer specifiek: activiteiten op het terrein van dans, muziek en theater. Hoewel ook eisen worden gesteld aan de accommodatie, wordt het bezoek aan een multicultureel centrum vooral bepaald door het aanbod van activiteiten en de uiteindelijke ontmoetingsfunctie van het centrum. Potentiële bezoekers van een cultureel ontmoetingscentrum zijn vooral tweepersoonshuishoudens, studenten, scholieren, werkenden en huishoudens met kinderen.

De interesse voor een multicultureel centrum is het grootst onder wijkbewoners die relatief ontevreden zijn over het huidige culturele aanbod in de wijk. Voor een dergelijk centrum heeft één op de drie wijkbewoners veel belangstelling.

De ontmoetingsfunctie moet bij een dergelijke voorziening centraal staan, gevolgd door een kwalitatief aanbod van activiteiten. Men heeft hier nogal uiteenlopende wensen en behoeften met betrekking tot het activiteitenaanbod, maar een ruime groep wijkbewoners denkt aan activiteiten op het terrein van dans, muziek en theater (voorstellingen, uitvoeringen). Ook wordt gewezen op het belang van activiteiten voor kinderen of jongeren. Tot slot stelt een forse groep ondervraagden eisen aan de accommodatie zelf (locatie/ ligging in de wijk/ bereikbaarheid/ toegangsprijs/ veiligheid/ organisatie). Hoewel zaken die te maken hebben met de accommodatie niet onbelangrijk zijn, moet worden benadrukt dat het activiteitenaanbod meer bepalend lijkt te zijn voor de uiteindelijke keuze om het multicultureel centrum te bezoeken.

Over het huidige aanbod van culturele cursussen en workshops in Overvecht zijn wijkbewoners meer tevreden: 10% uit hierover zijn ontevredenheid. Ontevredenheid heeft vooral betrekking op het –volgens de Overvechters- beperkte aanbod en is vooral aanwezig onder niet-westerse allochtonen.

Een kwart van de Overvechters is (zeer) ontevreden over het huidige aanbod van culturele evenementen in de eigen wijk. Eén op de vijf Overvechters is hier (zeer) positief over. De ontevredenheid is vooral groot onder wijkbewoners die frequent een cultureel evenement bezoeken. Men vindt vooral dat er te weinig evenementen worden georganiseerd. Vergroting van het aanbod en een betere informatievoorziening en ofpr zijn de belangrijkste aangedragen suggesties.

Benadrukt moet worden dat deze wijkraadpleging een belevingsonderzoek is. Dat Overvechters wijzen op een tekort aan evenementen, hoeft niet te betekenen dat er in de wijk niets wordt georganiseerd. In 2005 hebben in de wijk enkele culturele evenementen plaats gehad:

- Opening parken de Gagel en de Watertoren
- Evenement Zimihc (amateurkunst)
- Theater vierdaagse 'omgaan met verschillen' (amateurtheater met als onderwerp culturele verschillen)

Opening van parken de Gagel en de Watertoren is het meest bekende en meest bezochte culturele evenement in Overvecht in 2005.

De opening van de parken de Gagel en de Watertoren zijn de meest bekende evenementen onder de Overvechtse bevolking: driekwart van de wijkbewoners weet dat ze hebben plaats gehad. Een kwart hebben de evenementen ook daadwerkelijk bezocht. De andere twee bevroegde evenementen zijn significant minder goed bekend en bezocht (ongeveer 15% van de bewoners kent de evenementen en minder dan 5% heeft ze ook bezocht).

Een cultureel ontmoetingscentrum is het belangrijkste gemis in de wijk Overvecht, gevolgd door voldoende activiteiten voor jongeren en horeca en amusement.

Uit de wijkraadpleging blijkt dat een kwart van de Overvechters niet iets specifiek mist aangaande culturele mogelijkheden in de eigen wijk. De helft weet bepaalde zaken die men mist, op te noemen. In volgorde van belangrijkheid, gaat het om:

1. Een ontmoetingscentrum/ cultureel centrum
2. Horeca en amusement
3. Activiteiten/ voorzieningen voor jongeren
4. Mogelijkheden op het gebied van theater, muziek en dans
5. Evenementen, in het bijzonder multiculturele evenementen

Ook eerder is gebleken dat voldoende of kwalitatief goede ontmoetingsplekken in de wijk als een gemis worden ervaren; in het bijzonder horeca en amusement. Bovenstaande resultaten sluiten hierbij aan. Opgemerkt moet worden dat activiteiten voor jongeren vaak worden genoemd in combinatie met de bestrijding van het hanggedrag.

Suggesties ter verbetering van het cultuuraanbod in Overvecht hebben vooral betrekking op activiteiten voor jongeren en kinderen, gevolgd door horeca- en amusementsvoorzieningen. Eveneens van belang: activiteiten rondom dans, muziek en theater, evenementen, de openbare ruimte en buurthuizen en ontmoetingscentra.

Bewoners van de wijk Overvecht zouden een budget van €1.000.000 bij voorkeur besteden aan activiteiten of voorzieningen voor jongeren of kinderen. Ook zijn er relatief veel suggesties gedaan voor een verbetering van het aanbod van horeca- en amusementsgelegenheden in de wijk. Ook niet geheel onbelangrijk zijn aanbevelingen wat betreft dans, muziek en theater, evenementen, de openbare ruimte en buurt- en ontmoetingscentra.

Aanbevelingen

De resultaten uit de wijkraadpleging overziend, komen we tot de volgende aanbevelingen die door de wijkraad Overvecht gebruikt kunnen worden in een advies richting B&W:

- De behoefte aan meer cultuur en vermaak in Overvecht is groot. Speel hier op in met het creëren van een multifunctioneel centrum waarin verschillende activiteiten en voorzieningen worden geïntegreerd. Dit kan zowel met de bouw van een nieuw centrum, als het integreren van dergelijke voorzieningen in bestaande accommodaties. Zie uit naar een mogelijke locatie hiervoor.

De culturele mogelijkheden in de wijk Overvecht worden momenteel gewaardeerd met een krappe voldoende. Probleem blijkt vooral het gebrek aan voldoende ontmoetingsplekken te zijn, waarbij het niet alleen gaat om een tekort aan horeca en amusement, maar ook om een locatie waarin culturele activiteiten zoals dans, muziek en theater plaats kunnen vinden. Gezien de huidige vrijetijdsbesteding van de Overvechters zou een combinatie van een cultureel centrum, een bioscoop en een (grand)café veel bezoekers kunnen trekken vanuit de wijk. Onderzoek door het SCP wijst uit dat Nederlanders op cultureel gebied en vrijetijdsbesteding in belangrijke mate 'omnivoren' zijn die graag verschillende vormen van uitgaan met elkaar combineren (2001). Een multifunctioneel centrum kan op deze behoefte inspelen. Echter, er moet wel een kritische kanttekening worden geplaatst.

- Het verdient aanbeveling om in een later stadium nader marktonderzoek te doen naar zaken die in de wijkraadpleging onderbelicht zijn gebleven, maar die wel degelijk van belang zijn om te weten bij het oprichten van een multifunctioneel centrum.

Deze wijkraadpleging kan geen antwoord geven op enkele prangende vragen die wel beantwoord moeten worden om succesvol een multifunctioneel centrum te kunnen oprichten. Nader marktonderzoek zou in een later stadium uitkomst bieden om inzicht te krijgen in de volgende zaken:

- Locatie
- Prijsstelling
- Aanbod van activiteiten
- Openingstijden

- Wees bewust van de bevolkingsopbouw van Overvecht en de veranderende samenstelling hiervan.

De sociaal-maatschappelijke positie blijkt – zo blijkt uit landelijk onderzoek- in belangrijke mate de behoefte aan bepaalde vormen van (cultureel) vermaak en vrijetijdsbesteding te bepalen. Met de (eventuele) komst van een multifunctioneel centrum moet rekening worden gehouden met de veranderende bevolkingssamenstelling van de wijk. Wees bewust van de volgende zaken:

- Overvecht kent een hoge concentratie van niet-westerse allochtonen en zal de komende decennia steeds verder verkleuren
- De wijk kent een oververtegenwoordiging van ouderen, maar zal de komende decennia verder verjongen (en dan vooral onder allochtonen)

Houd rekening met het hoge aandeel (niet-westerse) allochtonen in Overvecht en hun wensen wat betreft cultuur. Voorkom dat in een later stadium teveel met een 'witte bril' wordt gekeken naar de culturele behoefte vanuit de wijk. Allochtonen hebben een andere behoeften op cultureel vlak en beleven en uiten cultuur veelal anders dan Nederlanders. Terwijl het bij autochtone Nederlanders veel meer draait om 'consumeren' in de vorm van een bezoek aan culturele instelling, beleven allochtonen cultuur veel meer in de informele familiesfeer. Tijdens deze familie-feesten worden culturele uitingen zoals dans, muziek en toneel beoefend (zie ook paragraaf 2.2). Speel hier met een multifunctioneel centrum op in, bijvoorbeeld door het creëren van een ruimte die verhuurd kan worden voor trouw- en familiefeesten.

- Het verdient aanbeveling om de behoefte aan cultuur en vermaak onder jongeren m.b.v. een korte peiling te onderzoeken.

De jeugd van 15 tot 25 is een bevolkingsgroep die in Overvecht de komende decennia alleen maar zal groeien. In deze wijkraadpleging is deze groep iets ondervetegenwoordigd geweest. Labyrinth beveelt aan om de behoefte aan bepaalde voorzieningen of activiteiten op wijkniveau met behulp van een korte peiling nader te onderzoeken.

- Kijk kritisch naar (culturele) evenementen die worden georganiseerd in Overvecht. Zo blijkt de bekendheid en de opkomst van enkele evenementen die onlangs in de wijk hebben plaatsgehad zeer laag te zijn.

Het verdient aanbeveling om een evaluatie te doen naar culturele evenementen die reeds in Overvecht hebben plaatsgehad. Waarom zijn de bekendheid en de bezoekerpercentages van Zhimic en de Theater-vierdaagse zo laag geweest? Worden wel de juiste informatiekkanalen gebruikt om vanuit de wijk de gewenste doelgroep te? Wordt wel de juiste PR gebruikt? Sluiten deze evenementen wel aan op de culturele behoefte vanuit de wijk?

Zeker gezien het feit dat met dergelijke evenementen veelal subsidies zijn gemoeid, verdient het aanbeveling om culturele evenementen die in het verleden hebben plaatsgehad kritisch onder de loep te nemen (faalkosten). Hetzelfde geldt voor nog op te starten wijk-evenementen.

1.3 Onderzoekspopulatie en steekproeftrekking

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle huishoudens van de wijk Overvecht en bestaat in totaal uit c.a. 31.000 inwoners en c.a. 15.000 huishoudens. De populatie bestaat uit bewoners van verschillende leeftijdscategorieën met verschillende etnische achtergronden. Om voldoende betrouwbare uitspraken te doen, wordt een goede verdeling nagestreefd van respondenten: de verdeling in de steekproef dient dus een goede afspiegeling te zijn van de werkelijke situatie. Dit geldt vooral voor de leeftijdsopbouw en de etnische samenstelling van de wijk. Andere verklarende achtergrondvariabelen die in ieder geval ook gevraagd zullen worden zijn opleidings niveau, huishoudensamenstelling en arbeidssituatie.

Het is voor het onderzoek en vooral voor de onderzoeksmethode van belang om rekening te houden met de etnische samenstelling van de onderzoekspopulatie. Een belangrijk gedeelte van de onderzoekspopulatie bestaat uit allochtone, vooral Marokkaanse en Turkse, huishoudens. Hiervoor zullen speciaal hoogopgeleide en meertalige enquêteurs worden ingezet (het speciale Etnopanelteam van Labyrinth). Omdat in telefonisch onderzoek de respons onder niet-Westerse allochtonen vaak lager is dan onder autochtonen, worden de allochtone huishoudens in het onderzoek extra benaderd via huis-aan-huis bezoeken en op ontmoetingspunten in de wijk. Ten behoeve van deze wijkraadpleging is de vereiste steekproefomvang vastgesteld op 550.

1.4 Uitvoering van het onderzoek en responsoverzicht

In totaal is ten behoeve van deze wijkraadpleging gesproken met 552 wijkbewoners: 300 enquêtes zijn per telefoon en 252 vragenlijsten zijn face-to-face afgenomen. Voor het telefonische gedeelte is een aselechte steekproef getrokken van huishoudens uit Overvecht. Tevens heeft Labyrinth een aankondigingsbrief opgesteld waarin het onderzoek werd aangekondigd, wat door het wijkbureau onder de wijkbewoners die ten behoeve van het onderzoek gebeld zouden worden, is verspreid. Bij het face-to-face gedeelte is ingezet op het behalen van een zo hoog mogelijke respons onder allochtonen, onder meer door het bezoeken van ontmoetingsplekken in de wijk zoals moskeeën, buurthuizen en de winkelcentra. Een overzicht van de concentratiegebieden van allochtonen uit het GBA van de gemeente Utrecht, maakte het mogelijk om wijkbewoners met een andere etnische achtergrond gericht huis-aan-huis te bezoeken.

De enquêtes zijn uitsluitend afgenomen door hoogopgeleide enquêteurs, die van tevoren uitgebreid over de achtergrond en het doel van het onderzoek zijn gebriefd. Dit om te voorkomen dat men op bepaalde vragen geen of onvoldoende antwoord kon geven en het doorvragen op bepaalde essentiële vragen in het onderzoek te stimuleren. Voor het behalen van voldoende respons onder allochtonen is het etnopanelteam ingezet, bestaande uit (eveneens hoogopgeleide en) meertalige enquêteurs (Tamazight, Arabisch, Farsi, Turks, etc.). De uiteindelijk behaalde respons in het onderzoek is hieronder weergegeven.

	Behaalde respons	Aantal weigeringen	Netto responspercentage
Telefonische enquêtes	300	183	62,1%
Face-to-face enquêtes	250		

1.5 Representativiteit van het onderzoek

Een goed onderzoek staat of valt bij representativiteit: de resultaten uit deze wijkraadpleging moeten de mening en ideeën van de wijkbewoners uit Overvecht vertegenwoordigen. Om deze reden is bekeken of de deelnemers aan de wijkraadpleging een representatieve afspiegeling vormen van de onderzoekspopulatie-de wijkbevolking wat betreft etniciteit en leeftijd.